

BARÁTAIM, AKIK BESÚGÓIM IS VOLTAK

– részlet

1. A lapalapítás jelenlegi helyzetéről tájékoztató jelentést készítünk.
2. „Andics Gábor” fn. tmb. útján tovább folytatjuk Györe Balázs befolyását annak érdekében, hogy a lapalapításból fokozatosan vonja ki magát és ne közeledjen a szamizdat-készítő és terjesztő személyekhez.
3. „Pécsi Zoltán” fn. tmb. hírszerző lehetőségei Csillag Veronika és Tábor Ádám felé adottak és bővíthetők.
4. „Kovács Gábor fn. tmb mélyebb bevezetésével elsősorban Csillag Veronika az Akadémiai Könyvtárban történő kapcsolattartásáról és tevékenységéről szerzünk információkat.
5. Társosztályunk segítségével szign. az MT Tájékoztatási Hivatalhoz, hogy a lapalapítási kérvényt a hivatali ügymenet szerint, a szokásos idő – 4-5 hónap – elteltével utasítsák el. Ennek reális alapja a beadott anyag alacsony színvonala és az, hogy társosztályunk tájékoztatása szerint irodalmi jellegű lap engedélyezésére nincs lehetőség.
6. Csillag Veronikát kapcsolatának és kapcsolattartásának pontos felmérése érdekében 10 napra külső megfigyelés alá vonjuk.
7. A felmerült, jelentősebb kapcsolatokat sokoldalúan felmérjük. A lapalapításban aktívan segítő személyeket kapcsolatként ellenőrzés, a hálózati jelöltnek alkalmas személyeket tanulmányozás alá vonjuk... Az operatív helyzettől függően a további akadályozó, lejárató, illetve leválasztó célú operatív intézkedésekre és kombinációkra külön javaslatot teszünk.

Nagy János r. hdgy.

Nagy elvtárs! A javaslatokkal egyetértek. A jelentés alapos munkát tükröz. Nagy János dicséretet érdemel.

Esvégh (1978. XI. 5.)

Jelentés: „...a közelmúltban véglegesen letekett a folyamatos kiadvány gondolatáról. Az összegyűlt írások kevesebb mint fele részéből mintegy 120-150 oldal terjedelmű kötetet állítottak össze, amit egyedi könyvként különböző kiadónál kívánnak elhelyezni. A kötetben irodalmi és film-színházkritikai tanulmányok (I. rész), valamint versek, rövidebb prózai írások (II. rész) kaptak helyet, Györe Balázs, Najmányi László, Tábor Ádám, Molnár Gergely, Tábor Eszter, Kemenczky Judit, Oravecz Imre és mások tollából. A szerzők szinte mind közöltek már irodalmi alkotásokat hivatalos kiadványban és azt a benyomást kelti a kötet, hogy abból minden aktuális, politizáló jellegű írást kivettek (kimaradtak Eörsi István és mások írásai). A kötetet jelenleg gépelik (feltehetően 3-5 vagy ennél is kisebb példányban), majd könyvkiadóknak kívánják bemutatni. 5-6 kiadó jöhet számításba, az ajánlási tervet valószínűleg a Magvetőnél vagy a Szépirodalminál kezdik meg.”

„Pécsi Zoltán”

Nagy elvtárs! A tmb. jelentésében egy teljesen új helyzetről tájékoztat. Lehetőség szerint pontosítsuk.

Értékelő jelentés: Csillag Veronika egyetemi hallgató kapcsolati körének, szokásainak, találkozási helyeinek megismerése céljából 1978. december 5-től december 15-ig, 10 napra külső figyelmet alkalmaztunk. A birtokunkba

jutott adatok alapján az alábbiak állapíthatók meg: az egyetemre csak délutánonként egy-két órára jár be. Este későn tér haza és csak másnap késő délelőtt indul el hazulról.

Javaslat: Célszerűnek látszik Györe Balázs külső figyelése is.

Szelőczei István r. hdgy.

Az „Alapítók” fd. 11-Cs-826 számú Csoport dossziét további ellenőrzésre átadtam.

1978. XII. 29.

Nagy János r. hdgy

A határozat egy példányát be kell varrni a dossziéba.

Az én kérdésem tehát ez volt: vajon 1977 előtt vagy utána ártottam-e többet?

A számvetés nem tartott sokáig: napnál világosabb volt ugyanis, hogy 1977 előtt. Elegendő volt csupán a telefonbeszélgetéseimet felidézni. Anélkül, hogy bárki figyelmeztetett volna rá, gyerekkorom óta tisztában voltam azzal, hogy a telefon elsősorban lehallgatásra szolgál, és csak másodsorban a hívott féllel folytatott párbeszédre. Ez a tudás mégsem akadályozott meg abban, hogy szabadon szóljak, nem vezetett el odáig, hogy minden szavamot megfontoljam, hogy elkerüljem bizonyos személynevek kimondását, hogy kényes témákat ne érintsek a beszédemben. Kötetlen beszédemmel partneremet is hasonló közvetlenségre készítettem, így aztán, kart karba öltve, sok információt árultunk el lehallgatóinknak. Mindezt tudtam, ahogyan beszélgető partnereim is tudták, mégsem gondoltam arra, hogy mondandómat minden pillanatban a lehallgatás lehetőségével számot vetve kellene megfogalmaznom.

1977 után ezt a szabadságomat elveszítettem, attól kezdve soha egyetlen szót se szóltam szabadon, minden pillanatban a lehallgatással számolva fogalmaztam meg mondandómat, valahányszor a telefont kézbe vettem.

1977 előtt élénk társasági életet éltem, lakásomon néha annyian voltak, hogy páran a földön foglaltak helyet. Ha jobban belegondolok, tudnom kellett volna már akkor is,

hogy valahányszor baráti összejövetelt szervezek, elsősorban a Belügyminisztérium kedvében járok. Nem akartam belegondolni, nem érdekelt.

1977 után eszembe se jutott volna hasonló találkozókat kezdeményezni, ha pedig engem hívtak, általában kimentettem magam.

1. számú jelentés „Anna” figyeléséről

Figyelés kezdete: 1978. december 5. 07.00

Személyleírás: 22-24 éves, kb. 153-155 cm magas, sötétbarna vállig érő hajú, kerek arcú, barna szemű, egyenes orrélú, vékony szájszéplű, kerek állú, szeplős arcbőrű, vékony testalkatú, egyenes testtartású, élénk mozgású nő.

Ruházata: barna csuklyás irhabunda, fekete szoknya, fekete csizma, barna válltáska.

Fedőneve: „Anna”.

13.35-kor „Anna” válltáskájával és műanyag szatyrot tartva kijött a lakóépületből és a Kútvolgyi út–Fészek utca sarkán lévő autóbusszmegállóba ment. Felszállt a 156-os járatú autóbuszra, melyen állva a Budapest Szállóig utazott. Leszállás után átszállt az 5-ös járatú buszra, melyen ülve a Március 15. térig utazott.

Leszállás után gyors léptekkel 13.57-kor bement az V. Piarista közben lévő ELTE BTK épület IV. emeletére. A 11-12. számú ajtó előtt körülbelül 8-10 hasonló korú diáktársával beszélgetett. 14.08-kor „Anna” vállán táskájával, kezében szatyrot tartva kijött a fenti épületből és 14.09-kor bement az V. Kígyó utca 5. szám alatt lévő Ajándékboltba (nem követtük). 14.11-kor „Anna” vállán táskával, kezében szatyrot tartva kijött a fenti üzletből és a Párizsi udvar, Petőfi Sándor utcán 14.15-kor bement az V. Petőfi Sándor u. 13. szám alatt lévő 4. számú Postahivatalba. Táskája-ból elővett körülbelül 4-5 postai pénzbefizetési csekket és az egyik ablak előtt állva kitöltötte. A 20-as számú ablaknál pénzt fizetett be a csekkekre. Ezután az egyik telefonfülkéből körülbelül 1 perces beszélgetést folytatott. 14.27-kor „Anna” vállán táskával, kezében szatyrot tartva kijött a postáról, 14.28-kor bement a Petőfi S. u. 18. alatti Papír Írószerboltba (nem követtük), 14.31-kor „Anna” vállán táskával, kezében szatyrot tartva kijött

a boltból, gyors léptekkel a Petőfi S. utcán, Martinelli téren, Bécsi utcán, Engels téren a Deák F. téri metróállomásra ment. Felszállt a beérkező szerelvényre, melyen a Moszkva térig utazott. Leszállás után 14.52-kor bement a Mártírok útja 101. szám alatti Trombitás kertbe (nem követtük). 14.53-kor „Anna” vállán táskával, kezében szatyrot tartva kijött a fenti helyről és a Mártírok útján, Dékán utcán, Fény utcán, Lövház utcán 14.56-kor bement a Lövház utca 15. szám alatt lévő közértbe (nem követtük).

2. számú jelentés. December 6. 07.00-20.35

10.25-kor „Anna” kinyitotta lakásának ablakát, majd 2-3 perc múlva becsukta.

14.28-kor fehér prémszegélyes csuklyás irhakabátban, fekete szoknyában, fekete csizmában, vállán táskával, kezében nylon szatyrorral kijött a lakóépületből. Különböző útvonalon a Szilágyi Erzsébet fasoron lévő autóbuszmegállóba ment. Rövid várakozás után felszállt a beérkezett 22-es járatú autóbuszra, mellyel a Budapest Szállóig utazott. Ezt követően különböző útvonalon, közben az 5-ös járatú autóbuszt igénybe véve, 14.54-kor bement az ELTE BTK Piarista köz bejáratán. Ezután a IV. emeleten lévő 11-12. számú tanterembe ment. 15.51-kor „Anna” vállán táskával, kezében szatyrot tartva egy körülbelül 26-28 éves, 178-180 cm magas, barna vállig érő hajú, magas homlokú, egyenes orrélú, hegyes orrú, dús hosszú körszakállú, barna bajuszú, egyenes testtartású, közepes testalkatú férfi, ruházata: fekete kötött sapka, sötétbarna csuklyás műirha kabát, fehér nadrág, barna cipő, fedőneve: „Írnok” társágában kijött az ELTE épületéből és 15.53-kor bementek a Váci utca 32. szám alatt lévő Remy Martin bárba. Az egyik asztalnál helyet foglaltak, „Anna” kávét, „Írnok” sört fogyasztott, közben élénken beszélgettek. A beszélgetést látszólag „Anna” irányította. 16.28-kor „Anna” vállán táskával, kezében szatyor, „Írnokkal” kijött a fenti helyről. A Váci utca–Kígyó utca sarkán körülbelül 3-4 percig beszélgettek.

„Írnok” elköszönt „Annától” és a Felszabadulás tér irányába távozott (követtük).

„Anna” pedig 16.35-kor bement az ELTE épületébe (nem követtük). 19.20-kor „Anna” kezében szatyor, vállán táska, kijött az ELTE Piarista köz kapuján és 19.22-kor bement az V. Kígyó utca 4-6. szám alatt lévő Mézes Mackóba (nem követtük). 19.26-kor „Anna” kezében szatyor, vállán táska, kijött a fenti helyről. Gyors léptekkel, időnként futó léptekkel a Március 15. tér–Belgrád rakpart sarkán lévő villamosmegállóba ment. Felszállt a beérkező 2-es jelzésű villamosra, mellyel a Jászai Mari térig utazott. Leszállás után futva 19.42-kor bement az V. Szent István körút 5. szám alatt lévő Luxor Önkiszolgáló Étterembe (nem követtük). 19.45-kor „Anna” vállán táska, kezében szatyor, kijött az étteremből, és az úttesten szabálytalanul átfutott. 19.47-kor bement a XIII. Szt. István körút 4. szám alatt lévő Duna Élelmiszer Áruházba (nem követtük). 19.50-kor „Anna” táska vállán, kezében szatyor, kijött az áruházból. Gyors léptekkel, több alkalommal futó léptekkel 19.55-kor bement az V. Szt. István körút 17. szám alatti Fűszer Csemege Áruházba (nem követtük). 20.00-kor „Anna” vállán táska, kezében szatyor, kijött a fenti üzletből és a Szemere utca–Szt. István körút sarkán 20.01-kor találkozott „Írnok”-kal. Szóban üdvözölték egymást. Kb 4-5 perc beszélgetés után „Írnok” a nála lévő kb. 1,5-2 cm vastag A/4-es géppapír nagyságú fehér színű füzetömböt átadta „Anná”-nak, aki azt a nála lévő szatyorba tette. Ezt követően „Írnok” elköszönt, és a Nagy J. utca irányába távozott (követtük). „Anna” pedig különböző útvonalon a 12-es járatú és a 128-as járatú buszt igénybe véve 20.35-kor bement a lakóépületbe. Ekkor figyelését megszakítottuk.

Elköszönés után „Írnok” különböző útvonalon 16.38-kor bement az V. Felszabadulás tér 1. szám alatti Csemege boltba (nem követtük). 17.00-kor „Írnok” kezében a vásárolt élelemmel kijött a fenti üzletből és a metró igénybevételével az Üllői úti klinikáig utazott. Kiszállás után 17.01-kor bement a VIII. Üllői út 78/a alatt lévő SOTE II. számú Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika földszint 1. számú kórterembe. 18.37-kor „Írnok” kijött a fenti klinikáról és a metróval, a 49-es járatú villa-

mossal a Marx térig utazott. Leszállás után különböző útvonalon 19.05-kor bement az V. Pálffy Gy. u. 27. fszt. egyik lakásába. 19.09-kor „Írnok” kezében egy kb. 1,5-2 cm vastag írógéppapír nagyságú fehér színű füzet-tömböt tartva kijött a fenti házból, és különböző útvonalon 19.15-kor bement az V. Szt. István körút 5. szám alatt lévő Luxor Önkiszolgáló Étterembe (nem követtük). 19.39-kor „Írnok” kezében a fenti füzet-tömbbel kijött az étteremből és a Berlin Étterem előtt kb. 15-20 percig telefonált. Telefonálás után 20.01-kor a Szemere utca–Szt. István krt. sarkán találkozott „Anna” fedőnevű figyelt személlyel. Szóban üdvözölték egymást és kb. 4-5 percig beszélgettek, majd „Írnok” a nála levő füzet-tömböt átadta „Anná”-nak, aki a szatyrába tette. Ezután „Írnok” elköszönt „Anná”-tól és különböző útvonalon 20.10-kor bement az V. Pálffy Gy. u. 27. szám földszinti egyik lakásába. Ekkor figyelését befejeztük

A személyi adatok megállapítása folyamatban.
Dr. Baranyai B. r. alez. Oszt. Vez.
Markos Sándor r. alez. Aloszt. V.

3. számú Jelentés, dec. 27.

14.31-kor „Anna” szokásos öltözetében, kezében vászontáskáját, vállán bőrtáskáját tartva kijött a lakóépületből. A 128-as és az 5-ös járatú autóbuszok igénybe vételével a Felszabadulás térig utazott. Leszállás után 14.58-kor bement az V. Váci u. 36. szám alatt lévő Édességboltba (nem követtük). 15.00-kor „Anna” táskáival kijött a fenti helyről és az aluljárón gyors léptekkel 15.02-kor bement az V. Kígyó u. 5. szám alatt lévő Édességboltba (nem követtük). 15.04-kor „Anna” táskáival kijött és gyors léptekkel 15.06-kor bement az ELTE BTK Piarista közben lévő kapuján. A IV. emelet 11-12. számú előadóterembe ment. 15.56-kor „Anna” kezében két táskát tartva kijött a fenti helyről és különböző útvonalon 16.02-kor bement az V. Petőfi S. u. 18. szám alatti Papír Írószerboltba. Egy kis alakú füzetet vásárolt. 16.05-kor kijött, különböző útvonalon 16.18-kor bement a Roosevel térien lévő MTA épületébe (nem követtük). 19.17-kor kijött és a villamosmegállóba ment. A 2-es járatú villamost és az

Szanyi Tibor Jean-Michel Basquiat műtermében

5-ös járatú autóbust igénybe véve a Szarvas térig utazott. Leszállás után az Attila utcán kényelmes léptekkel haladva a 19. szám alatt lévő Mátra Vendéglő előtt 19.29-kor találkozott a bejáratnál várakozó kb. 24-26 éves, kb 172-177 cm magas, világosbarna hajú, magas homlokú, kék szemű, egyenes orrélű, lapos orrú, keskeny szájszélű, kerek állú, vörös-szőke körszakállú, ovális arcú, egyenes testtartású, sovány testalkatú férfival. Ruházata: fekete szőrme usánka, sötétbarna irhakabát, sötétbarna nadrág, barna magas szárú cipő. Fedőneve: „Vendéglős”. Szóban üdvözölték egymást és 19.30-kor bementek a Mátra Vendéglőbe. Az egyik asztalnál helyet foglaltak és élénk beszélgetést folytattak – közben fejenként 2 fél deci röviditalt fogyasztottak. A számlát fele-fele alapon rendezték. 21.50-kor „Anna” kezében a két táskát tartva és a „Vendéglős” kijöttek a fenti helyről. Kényelmes léptekkel a Szarvas téren lévő autóbustmegállóba mentek. Felszálltak a beérkező 5-ös járatú autóbustra és a Moszkva térig utaztak. Leszállás után kézfogással és arccsókkal elköszöntek egymástól. A „Vendéglős” a metróállomás irányába távozott (követték). „Anna” felszállt a Csaba utcai megállóban a 128-as járatú autóbustra, mellyel lakóépületéig utazott. Leszállás után 22.13-kor lakóépülete irányába távozott. Ekkor figyelését megszakítottuk.

Elköszönés után „Vendéglős” különböző útvonalon 22.30-kor bement a IX. Bakáts u. 2/d számú lakóépületbe. A lift ajtaját a nála lévő kulccsal nyitotta ki és a IV. emeleten szállt ki. Ekkor „Vendéglős” figyelését befejeztük. Személyi adatainak megállapítása folyamatban.

1978. december 11-én 07.00 h-tól 18.00 h-ig „Anna” lakóépületét nem hagyta el. Ekkor figyelését a kedvezőtlen látási viszonyok miatt megszakítottuk.

1978. december 13-án 07.00 h-tól 20.00 h-ig „Anná”-t lakóépületénél és az ELTE épületénél nem észleltük, ekkor figyelését megszakítottuk. Megjegyzés: 11.45-kor az UH-30-30 forgalmi rendszámú gépkocsival „Anna” lakóépületéhez érkezett „Olvasó” és bement.

Kb. 3 perc múlva kezében két könyvet tartva eltávozott.

Értékelő jelentés: Egy más világról álmodoznak, egy olyanról, „ahol szabadság” van. Célszerű volna Csillag Veronikával egy figyelmeztető jellegű beszélgetést folytatni tervük végleges visszaszorítása érdekében.

Csillag Veronika a lapalapítás és házassága sikertelensége miatt egyre nyomasztóbb idegállapotba került. A megoldást a rá jellemző felszínes próbálkozásokban kereste: egyik társaságtól a másikig csapódott, felszínes baráti és szerelmi kapcsolatot kötött és szakított meg, egyre többet ivott. Értelmes cél hiányában és gyökértelensége miatt többször foglalkozott a disszidálás gondolatával. Megjelenése határozott, ápolt és tiszta. Öltözködése modern ízlésre utal. A jelzett idő alatt Budapestet nem hagyta el. Figyelmet érdemel az a körülmény, hogy Györe Balázzsal egyszer sem találkozott.

„Anna” mozgása nyugodt. A közlekedési szabályokat gyakran megszegi, például a gyalogjárdát szegélyező lánckorlát alatt átbújva, átszalad az úttesten.

Györe Balázs állás nélkül van. Barátai révén több ajánlatot kapott elhelyezkedésre, számára azonban egyik sem megfelelő, mert csak olyan állást vállal, ahol „nem kell a rendszer emberének lenni”.

Csillag Veronika ideges alaptermészetű, sok szeszes italt fogyaszt, többször kerül depressziós állapotba. Tevékenységével, személyes sorsával kapcsolatban senkitől sem fogad el érdemben tanácsot.

Györe Balázs sokoldalúan tájékozott, mássok véleményét igénylő, azt figyelembe vevő. Jellemzője a mindenért való lelkesedés, kevés kitartás. Szoros kapcsolatba került a BM III/III-4-c alosztály egyik célszemélyével.

Kati jön föl hozzám. Alig egy éve annak, hogy nem engedett enervált csábítási kísérletemnek; másodjára nem is próbálkozom. Azóta – ki érti a fiatal lányokat? – különösen vonzódik hozzám. Azt mondja, behívták őt a Belügyminisztériumba, és rólam is faggatták. Bizalmas közlése már-már bűnre csábít: szeretném elmondani neki, hányadán áll velem.

De Lajos sorsát mégsem tehetem függővé egy 19 éves lánytól, bármennyire is megbízom benne! Mert az életemet rábízhatom Kátira, ez világos. De Lajos életét? Ha egyszer nekem beszélt, ki szavatolhatja, hogy nem fog beszélni másnak is? Nem, már döntöttem: Vera lesz az, akinek elmondom majd az igazságot, ha eljön az ideje. És rövidesen el fog jönni, ezt most már biztosan érzem.

Katinak azt tanácsolom, senkinek se beszéljen arról, amit nekem elmondott. Ha nem tud titkot tartani, egészen biztos, hogy a hír visszajut a Belügyminisztériumhoz: önmagának is árt, és annak is, akin segíteni szeretne. Ha pedig legközelebb újra faggatnák őt, nyugodtan mondjon el rólam mindent. Ne féljen, nekem nem árthat.

Látom rajta, hogy bűntudata van, pedig a helyzet úgy kívánná, hogy nekem legyen bűntudatom. Van is! Őelőtte igen, de magam előtt nem tagadhatom.

SZERB JÁNOS, 1975. MÁJUS 31-ÉN

*Minthogy nálunk a verseket
Azért írják, hogy kiadják:
Továbbá azért, hogy maga a
Költő a társadalom ténylegesen
Költőként funkcionálhasson
(S ennek vannak előnyei,
S hátrányai pedig művészete javára válik),
S minthogy én, ki a címet írtam,
A remény leghalványabb pislogása nélkül
Kémlelem, hogy mi a franc lesz,
Először szeretném ténylegesen
E költő-funkcionalitást (ld. fent),
Azaz, ha majd megdöglök vagy máshol élek,
Egyáltalán ha majd történni fog velem akármí,
Hogy azután, holmi itt ragadt jó barát,
– mondjuk az utókor –
kiadná e versemet, s te (s ez a te olyan konkrét,
hogy bármelyiktek nevét tudom olvasó, élj akár
100 év múlva is), mint a zárójelben írtam: olvasóm,
Átéreznéd, hogy...
Valamint elhelyeznél abba a lukba
Ahol arany, petőfi, józsef a. stbstb. üldögél,
Ó ha 100 év múlva is lenne faszom,
Mit leszophatnátok!*

...Nem helyezem el Jancsit semmilyen *lukba*. Nem az én feladatom. Nem én vagyok az a *jó barát*, aki kiadta a verseit. Az igaz, hogy *itt ragadtam*. Olvasója vagyok. Tudja a nevemet. Talán emlékszik rám, annak ellenére, hogy mindent és mindenkit meg akart tagadni, el akart felejteni.

Nem tudom, mi volt 1975. május 31-én. Az előadóestje? Lehet. Azt sem tudom, hogy találkoztunk-e aznap. Hisz 1975-ben ritkábban találkoztunk. Az én feladatom talán csak anynyi, hogy beszámoljak arról az esti összejövetelről, amit Jancsi akkor rendezett a Batthány utcai lakásban, amikor a mamája Londonban tartózkodott Cs. Szabóéknál.

Összetelefonálta a barátait. Kitérta a két szoba közti ajtószárnyat. Sokan voltunk. A macska kényelmetlenül érezte magát ennyi ember között. Nem szokott hozzá. Ott volt Szentjóby és Haraszti. Ők jó barátok voltak akkoriban. A nagyszobában félhomály volt, lassan forgott egy lemez a régi gramofonon, halkán szólt. Senki sem táncolt. Ácsorogtunk vagy ültünk a földön, kinyújtott lábbal, pohárral a kezünkben. Csillag Ádám húga, Vera is ott volt. Egy idő után elmentem a lakásból, mert egy lány, akit mindenki Pandának szólított, meghívott magához. Tetszett a lány, elmentem vele. Kivillamosoztunk a külvárosba. Miközben Panda kiment a konyhájukba, hogy föltegye a teát, hirtelen meggondoltam magam, és úgy döntöttem, hogy nem maradok nála éjszakára, nem fekszem az ágyába. Ma sem tudok rá magyarázatot, miért történt a fordulat. Jól döntöttem? Máshogy alakult volna az életem, ha maradok? Otthagytam a lányt, sírva. Az utcán fogtam egy taxit, és visszavittem magam a Batthány utcába. Még tartott a buli. Csak néhányan mentek haza. A macska már nagyon ideges volt. A borosüvegek kiürültek, a hamutálcák megteltek. Lejárt a lemez, de a gramofon nem kapcsolt ki, csak forgott, forgott, a tű karcolta a lemezt, a készülék sercegett, kattogott, sercegett, kattogott, egyhangúan, egyformán, s egy kicsit vészjóslóan. Odamentem és kikapcsoltam a lemezjátszót. Levettem a lemezt, visszatettem a tasakjába. Kókadoztak az *underground selyemfiúk és siker-palik*. (Részben Jancsitol loptam el ezt a mondatot.)

Másodszorra Verával együtt mentem el a Batthány utcából. Mellette döntöttem. Hajnalodott. Hazáig kísértem, fölmentem hozzájuk, és ott maradtam. Nem tudtam, hogy Vera még szűz. Meg kellett volna éreznem. Ő nem mondta meg. Nem történt baj. (Azt sem tudtam még akkor hajnalban, első együttlé- tünk után, hogy néhány hónap múlva a feleségem lesz.) Hazafelé sétáltam a Bimbó úton, jött föl a Nap, fáztam. A Vérhalom téren megálltam. Ide másolom Jancsi egyik versét. Itt a helye.

EGYETEM TÉR, HAJNAL ½ 5

*Akik ma hajnalban együtt voltak,
És egy ócska, szar kis Fiátra támaszkodva
Bámulták a napkeltét,
És arra gondoltak, hogy a Kikelet
Itt
Keleten is
Olyan, mint
Nyugaton,
Biztos nem számoltak az alkonyattal,
Pedig aki e kettőt egybeveti,
És felelőssége teljes tudatában kijelenti,
Hogy magát szimpatikus fiúnak tartja
(bár Tzara ezt is már rég kitalálta),
Az tudja, miért utálok magam annyira.*

Csillag Ádám 1973 tavaszán disszidált. Hirtelen és váratlanul. Itt hagyta jó állását a Jogtudományi Intézetben, felfelé ívelő karrierjét, idősödő szüleit; itt hagyta a család lakásait és telkeit; itt hagyta ruháit, könyveit meg a gitárját. Elment. Elege lett az egészsből. Nem szólt senkinek. Itthon hiába várták a pályaudvaron, hogy megérkezzen a hivatalos kiküldetésből. Nem jött. Kinn maradt Nyugaton. Londonban kért letelepedési engedélyt.

Két évvel később, 1975 nyarán, hiába vártam rá Párizsban az Eiffel-toronynál, a levélben előre jelzett időpontban. Nem jött át Angliából, hogy találkozzunk. 1975-ben ugyanis megkaptam az útlevelet, és elutazhattam Bazelba (meglátogatni egy másik disszidens barátomat), Párizsba meg Velencébe (meglátogatni Ezra Pound sírját).

1973 őszén Szcsepant is elvesztettem a szemem elől, négy-öt évre. Sztyopka súlyosan megbetegedett, és a szülei hazavitték Varsóba kezeltetni. 1972-ben még együtt szilvesztereztünk Kecskeméten. Kutya baja sem volt.

1977-ben viszont teljesen egyedül szilvesztereztem a Józsa Béla utcában, ahol Verával laktunk. Házasságunk megromlott. Vera elment otthonról egy nagy társaságba. Én megbeszéltem egy lánnyal, hogy elmegyek hozzá, és kettesben fogunk szilveszterezni, de az utolsó pillanatban meggondoltam magam (nem tudom, miért), és egy sürgős táviratban lemondtam a közös szilvesztert. (Megjegyzem, hogy a lányhoz aznap este az egyik barátom ment el helyettem, és néhány hónap múlva elvette feleségül.) Egyedül maradtam a lakásban. Nem csináltam semmit. Végigdőltem dédszüleim kanapéján, hallgattam a fenti lakásból átszűrődő zenét és lábdobogást. Táncoltak a fejem fölött. Aztán elaludtam. Égett a villany.

Andor Csaba is dédszüleim kanapéján ülve olvasott fel készülő regényéből. A kanapét az 1700-as évek végén csináltatták az őseim. Az abonyi dédszülők halála után Nagykőrösre került apám nagybátyjához-nevelőapjához. Az ő halála után (1959-ben) egy rövid újpesti kitérővel az újonnan épült Kavics utcai társasház (ahova 1963 őszén költöztünk) pincéjében várta sorsa jobbra fordulását. Ez az idő 1976-ban jött el, amikor a Bimbó útról a Józsa Béla utcába költöztünk Verával, első feleségemmel. Ebbe a lakásba került dédnagyanyám íróasztala is. Amikor elváltunk, a kanapé visszavándorolt a Rózsadombra, szüleimhez: megmenekült a pincétől, a kis lakás úgynevezett halljában kapott menedékhelyet. Újra megnősültem. 1981 nyarán Hamzsabégi úti, egyszobás lakásunkból egy nagyobbba költözhattünk Adrienne-nel, várandós feleségemmel. Szükségünk lett bútorokra. Anyámék nekünk adták a kanapét. Örültünk neki, annak ellenére, hogy huzata megkopott, egy-két helyen kifeslett. Andor Csaba felolvasás közben bele-belekortyolt a magával hozott laposüvegbe. Rumot ivott akkoriban. Bevallom, nem tudtam mind-egyik alkalommal megfelelően figyelni arra,

amit épp hallottam. Elkalandoztam. Örültem a felcsiszolt parkettának, a tiszta falaknak, az előző lakó piros telefonjának, a hallt és a nagyszobát elválasztó, csiszolt üvegű tolóajtónak. Vártuk a gyermekeket.

„Hogy a csudába mondhattam volna el Alíznek, éppen az első éjszaka után?

– És később? Később miért nem mondtad el?

– Akkor meg már úgy érezte volna, hogy kezdettől fogva becsaptam őt.

– És ha most mondanád el?

– Most? – Alfonz a sörös üvegbe dugta mutatóját, meglóbálta az üveget és felnevetett. Most már minek?

Ulrik elgondolkodott. – Nem – mondta aztán –, nekem ez változatlanul nem tetszik. – Alfonz egyetértése jeléül bólogatott, és nagyokat kortyolt a sörből. – Nem csak őt csaptad be – folytatta Ulrik –, hanem magadat is. De hagyjuk ezt! Láttam, hogy Júlia mellé ültél az előadáson.”

„Néhány másodperc múlva legszebb álmának utolsó, elmosódó képkockái apró darabokra törnek emlékezetében, miközben egy bájos inkvizítor áthúzza a nevét a listán, s fél szemmel már a következő számot kutatva, unalomig ismert szavakat mond a telefonba.”

„Most már, öt év után, alighanem a hadvezér is tehetetlenül állna az esettel szemben, látva, hogy a legerősebb csapások is csak a csomók csomóinak csomóit szelhetik ketté, s mire a kardját újfent megsuhogtatná, a csomók csomóinak kettészelt csomóin újabb csomók keletkeznének. Ezen a ponton már csak a filozófus derűjétől kísért vállvonogatás maradna, vagy – jellegzetesen női megoldásként – az esztelen vagdalkozás. De van egy ennél is rosszabb megoldás: az első csomóra való visszaemlékezés, amikor még egy elegáns mozdulattal elejét lehetett volna venni a megoldhatatlan feladvány alattomos kibontakozásának.”

„A legokosabb, ha hazamegyek és elfelejtem az egészet. Elfelejttem Júliát és Félixet, Ulrikot és Alízt, a kora reggeli ébredést, min-

Nagypál István

MINDEN

Minden olyan még, mintha Demián törölgetné a polcokat, eltűnik naponta minden piszkos folt, a közös fényképek minden nap pár fokot fordulnak el.

Minden ismét ugyanazon a helyen, fénykép, a polcra húzott ujjnyomok, megjelenik és eltűnik Demián arca, megjelennek, eltűnnek arcok előttem.

Minden doboz, orvosi tűk, sztómazsákok, diétás szirupok, tisztaszoba, mindennek megvolt a helye, nem mozdult semmi sem, és én állok

hülyén a polcok előtt, majd az ágy elé fekszem, talán az ablak alá kuporodom, az is lehet, meg sem mozdulok, állok, ahogy minden más.

dent és mindenkit, elfelejtem ezt a várost, ahol mindig a legígéretesebb hajnalokat követik a legnyomasztóbb esték és éjszakák, ahol minden kiszámíthatatlan és esetleges.”

Beléptünk, helyesebben bemelegedtünk egy rövid időre abba a regénybe, amelynek folyamatosan íródó fejezeteit a kanapéra telepedve olvasta fel a barátom. A regény Teofilia címen a Magvető Könyvkiadónál jelent meg a nyolcvanas évek végén. Húsz évvel később, 2009-ben eladtuk a Bartók Béla úti lakást és vettünk a feleségemnek egy kedvére való új egyszobásat. Már nem éltünk együtt. Én egy kölcsönlakásban (Amerikában élő barátom tulajdona) húztam meg magam már évek óta. Ebbe, a Retek utcai, ötödik emeleti, egyszobás, panorámás lakásba került – a barátom engedélyével – a kanapé, mert nem volt szívem eladni. Ezen ülök most és Andor Csabáról írok. A kanapét időközben felújítottuk, a kárpitos új huzatot is tett rá. Óvom. Letakarom és így használom.